

С. О. СІЛЬЧЕНКО

кандидат юридичних наук, доцент,
доцент кафедри трудового права
Національного юридичного університету
імені Ярослава Мудрого

ДО ПИТАННЯ ПРО ЗМІНУ ПАРАДИГМИ ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ ОBOB'ЯЗКОВОГО СОЦІАЛЬНОГО СТРАХУВАННЯ

У статті досліджуються проблеми правового регулювання обов'язкового соціального страхування у сучасних умовах. Зроблено висновок, що реформа механізму сплати єдиного соціального внеску, пов'язана з увільненням від його сплати застрахованих осіб, є кроком назад, до розподільчої системи соціального забезпечення. Такий стан речей може спричинити негативні наслідки для подальшого розвитку системи соціального страхування.

Ключові слова: соціальне страхування, єдиний соціальний внесок, правове регулювання, особиста відповідальність.

Постановка проблеми. Соціальне страхування було, є й залишиться у найближчому майбутньому важливим інструментом соціального захисту населення. Воно пройшло тривалий шлях становлення і розвитку, довівши свою ефективність та дієвість. Сформована в Україні модель загальнообов'язкового державного соціального страхування передбачає, що держава і фонди соціального страхування є зобов'язаними суб'єктами правовідносин надання соціального забезпечення. Цей обов'язок має публічний характер і зумовлений загальним суспільним розумінням ролі держави у сучасних умовах співіснування із громадянським суспільством, а також необхідністю забезпечувати ставлення до людини як до найвищої соціальної цінності. Натомість громадянин є уповноваженим суб'єктом, але право на отримання матеріальних благ і соціальних послуг зумовлюється наявністю певних умов. По-перше, особа має володіти статусом застрахованої особи. По-друге, вона повинна мати страховий стаж певної тривалості, тобто сплачувати страхові внески щонайменше у мінімальному розмірі протягом певного часу. І, нарешті, щодо неї має настати страховий випадок, що призводить до стану незабезпеченості.

Утім така модель соціального страхування в Україні може суттєво змінитися, втративши свою страхову сутність. Це зумовлено останніми змінами в царині правового регулювання правовідносин щодо сплати єдиного соціального внеску.

Метою статті є дослідження змін правового регулювання правовідносин соціального страхування, які спричинені реформою сплати єдиного соціального внеску наприкінці 2015 року.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Теоретичні дослідження різних аспектів соціального страхування здійснювали такі науковці, як В. С. Андреев, В. В. Андрієва, К. С. Батигін, Н. Б. Болотіна, М. А. Вігдорчик, В. П. Галаганов, І. О. Гуменюк, В. М. Догадов, О. Є. Мачульська, М. Л. Захаров, Р. І. Іванова, Т. К. Миронова, О. В. Москаленко, Т. О. Постовалова, С. М. Прилипко, В. Д. Роїк, І. М. Сирота, Б. І. Сташків, Н. М. Стаховська, М. Ю. Федорова та ін.

Виклад основного матеріалу дослідження. Соціальне страхування є результатом еволюції уявлень громадянського суспільства і держави на ті чи інші механізми соціального захисту. Будучи продуктом історичного розвитку, воно не існує відособлено від економічних і політичних умов певної країни та епохи, а являє собою «історичне явище, що піддається поступовим змінам у чітко визначеному напрямі» [1, с. 20]. Професор М. А. Вігдорчик так визначив закон його розвитку: «Соціальне страхування розвивається у напрямі усе більш досконалого збереження життєвого рівня трудящих мас» [2, с. 61].

Система соціального страхування будь-якої країни може бути охарактеризована кількома чинниками. По-перше, це організаційний складник, що характеризує стан і структуру системи соціального страхування, компетенцію органів управління, повноваження учасників системи. По-друге, це фінансовий складник, який окреслює джерела формування страхових коштів, структуру страхових внесків, їх розподіл між працівниками, роботодавцями і державою (якщо вона дотує бюджет соціального страхування або є відповідним

платником). Нарешті соціальний складник втілюється у програмах соціального захисту, які реалізуються завдяки діяльності системи соціального страхування.

Співвідношення фінансового і соціального елементів зумовлюють обличчя організаційної моделі соціального страхування. Домінування однієї чи іншої складової призводить до розбалансування системи, породжує кризові явища. Слід погодитися з В. Г. Шарпатим, який наголошує, що функціонування системи соціального забезпечення віддзеркалює економічну потужність держави та політичну структурованість суспільства, а за великим рахунком і рівень самої цивілізації. Вона демонструє зрілість або неспроможність соціальної політики держави, перспективи її ефективного розвитку і зміцнення власних соціально-економічних основ [3, с. 5].

Якщо аналізувати систему соціального страхування, сформовану в Україні, треба звернути увагу на принципи її розбудови, закладені на початку 90-х рр. ХХ ст. Вони не були чимось новим, оскільки ґрунтувалися на віковому досвіді розвитку соціального страхування в Європі.

Важливе значення для формування сучасної моделі соціального страхування відіграв Закон України «Про пенсійне забезпечення» [4]. Він започаткував новий підхід до реалізації права громадян на соціальне забезпечення. Було запроваджено принцип обов'язковості участі в соціальному страхуванні незалежно від волі та бажання працюючих чи роботодавців. Розміри пенсійних виплат були поставлені у залежність від тривалості страхового стажу і суми заробітної плати, з якої сплачено страхові внески. Відбулося розмежування коштів Пенсійного фонду і Державного бюджету, запроваджено принцип їх цільового використання.

В ухваленій Верховною Радою України 21 грудня 1993 р. Концепції соціального забезпечення населення України [5] було визначено принципи побудови ринкової системи соціального страхування. До них належать:

обов'язковість соціального страхування всіх працюючих за наймом;

забезпечення для осіб, зайнятих підприємницькою, творчою діяльністю, фермерів, членів кооперативів права вибору щодо участі в обов'язковому і добровільному чи лише у добровільному страхуванні;

добровільність страхування для осіб, які підлягають обов'язковому соціальному страхуванню з метою одержання додаткового чи підвищеного рівня матеріального забезпечення;

обов'язковість фінансової участі застрахованих осіб у формуванні страхових фондів (за винятком страхування від нещасного випадку на виробництві),

що є головною умовою одержання права на соціальні виплати, їх диференціації в окремих видах соціального страхування;

рівноправність усіх застрахованих осіб стосовно зобов'язань щодо фінансування витрат і одержуваних у результаті цього прав і гарантій;

особливий порядок фінансування страхових фондів, що забезпечує автоматичне відтворення коштів на виплати по соціальному страхуванню. З цією метою трудящі та підприємства (підприємці) сплачують страхові внески, розміри яких встановлюються у відсотках до заробітної плати (коштів на оплату праці); державна гарантованість виплат по соціальному страхуванню;

автономність управління діяльністю фондів соціального страхування на принципах соціального партнерства і самоврядування під контролем держави.

Концепція визначила, що система обов'язкового соціального страхування базується на принципі солідарності, за яким здійснюється перерозподіл коштів від працездатних – непрацездатним, від здорових – хворим, від працюючих – безробітним тощо. При цьому трудящі відраховують частину свого заробітку на пенсії, медичне обслуговування та на утримання безробітних під зобов'язання держави, яка гарантує їм, що при настанні старості, у разі інвалідності наступні покоління громадян робитимуть відрахування на їх утримання або утримання їх сімей.

Ці програмні положення зумовили напрям вектора розвитку соціального страхування в Україні, який втілювався у законах і підзаконних актах. Держава системно реалізовувала ключову ідею про необхідність участі застрахованої особи у формуванні фінансових ресурсів соціального страхування через сплату страхових внесків. Була сформована тристороння модель формування бюджетів відповідних фондів соціального страхування за рахунок сплати страхових внесків роботодавцями, працівниками і самозайнятими особами, а також державою – за рахунок безпосереднього бюджетного фінансування.

Проте протягом останніх п'яти років відбуваються суттєві зміни парадигми правового регулювання соціального страхування. Причин цього є кілька. По-перше, держава намагається суттєво зменшити фінансове навантаження на фонд оплати праці за рахунок зменшення фіскального тиску на бізнес. Це, на думку законодавця, дозволить істотно підвищити інвестиційну привабливість національної економіки, а також легалізувати значний обсяг «тіньового» ринку праці та заробітної плати. По-друге, суттєвого спрощення потребує адміністрування процедури сплати страхових внесків, а також процедура надання соціальних виплат і послуг за рахунок коштів

соціального страхування. І, по-третє, передбачається суттєво скоротити адміністративні витрати на утримання апарату фондів соціального страхування, підвищивши ефективність їх діяльність.

Але, чи насправді ці цілі досягнуто? Що насправді відбувається у напрямі реформування соціального страхування? Відзначимо декілька тенденцій, які, на наш погляд, призводять до згортання соціального страхування і повернення до розподільчої адміністративної системи соціального забезпечення.

В Україні реалізується сценарій реформи, наслідком якого стає одержавлення соціального страхування. Так, Законом України «Про загальнообов'язкове державне пенсійне страхування» [6] було встановлено п'ятирічний строк на зміну статусу Пенсійного фонду України з центрального органу виконавчої влади до самоврядної неприбуткової організації, а по суті – страхового фонду. Але вже Законом України від 31 жовтня 2008 р. «Про першочергові заходи щодо запобігання негативним наслідкам фінансової кризи та про внесення змін до деяких законодавчих актів України» [7] передбачено прийняття окремого закону з цього приводу, який не ухвалено і досі. Це свідчить, що держава не готова зробити систему пенсійного страхування справді страховою, побудованою на цивілізованих засадах паритетного управління разом із застрахованими і страхувальниками.

Прагнучи до спрощення механізму адміністрування сплати страхових внесків, держава запровадила сплату єдиного соціального внеску замість окремих страхових зборів до кожного з фондів соціального страхування. Але Закон України «Про збір та облік єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування» [8], який набрав чинності з 1 січня 2011 р., натомість суттєво ускладнив механізм соціального забезпечення застрахованих, не забезпечивши істотної легалізації фонду оплати праці в Україні. База нарахування єдиного соціального внеску була розширена за рахунок таких виплат, як уся сума допомоги по тимчасовій непрацездатності, дохід фізичної особи, яка не є суб'єктом підприємницької діяльності, від надання послуги чи виконання роботи, заробітна плата, нарахована працівникам після їх звільнення.

Суттєво ускладнився порядок фінансування і виплати допомоги по тимчасовій непрацездатності. Єдиний соціальний внесок не зараховується в рахунок виплати роботодавцем допомоги по тимчасовій непрацездатності, як це було передбачено раніше. Замість цього роботодавці мають подавати заявки-розрахунки для отримання необхідних коштів, а Фонд соціального страхування перераховує стра-

хувальнику кошти протягом 10 днів із моменту отримання заявки.

Протягом 2014–2015 рр. через спад економіки відбулося суттєве скорочення фінансових ресурсів соціального страхування. Це призвело до чергового скорочення обсягу матеріального забезпечення й соціальних послуг за усіма видами соціального страхування. Так, Законом України від 28 грудня 2014 р. «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо реформування загальнообов'язкового державного соціального страхування та легалізації фонду оплати праці» [9] одночасно з об'єднанням в одну організаційну систему обов'язкового соціального страхування у зв'язку з тимчасовою втратою працездатності та обов'язкове соціальне страхування від нещасних випадків на виробництві та професійних захворювань було істотно урізано програми соціального забезпечення обох видів соціального страхування.

Відсутність істотного зростання надходжень від сплати єдиного соціального внеску зумовила ухвалення низки законодавчих змін, якими було зменшено розмір і уніфіковано ставки цього внеску.

Законом України від 24 грудня 2015 р. «Про внесення змін до Податкового кодексу України та деяких законодавчих актів України щодо забезпечення збалансованості бюджетних надходжень у 2016 році» [10] запроваджено низку суттєвих змін стосовно сплати єдиного соціального внеску, спрямованих на зменшення податкового навантаження на фонд оплати праці. Ці зміни, на наш погляд, істотно змінюють характер правовідносин, які існують у межах системи обов'язкового соціального страхування в Україні.

Відзначимо, що вказаним Законом було зменшено до 22 відсотків розмір єдиного соціального внеску, що нараховується на фонд оплати праці усіма суб'єктами, які використовують найману працю. Також було скасовано диференціацію розміру внеску відповідно до класу професійного ризику виробництв, до яких було віднесено платників єдиного внеску, з урахуванням видів їх економічної діяльності.

Але більш суттєвим є той факт, що віднині наймані працівники позбавлені обов'язку сплачувати єдиний соціальний внесок, тобто брати участь у формуванні бюджету соціального страхування, оскільки вони виключені з числа платників єдиного соціального внеску. До проведення реформи сума внеску для таких платників складала лише 3,6 відсотка від суми нарахованої їм заробітної плати (доходу).

Які наслідки має цей крок держави для подальшого існування системи соціального страхування? Держава системно перетворює страхову систему соціального захисту економічно активного праце-

здатного населення України у пенсійну, тобто таку, що існує без страхових внесків працівників. За таким принципом діяло обов'язкове соціальне страхування від нещасних випадків на виробництві та професійних захворювань. Але воно фактично забезпечувало страхування відповідальності роботодавців за шкоду, заподіяну працівникам нещасними випадками чи професійними захворюваннями, тому і не передбачало сплати страхових внесків самими працівниками.

Увільнення працівників від сплати єдиного соціального внеску спотворює основоположну засаду соціального страхування – особисту відповідальність кожної працездатної особи за підтримання й збереження свого добробуту, яке забезпечується як участю у фінансуванні, так і в управлінні системою соціального страхування. В умовах ринкової економіки ми фактично повертаємося до часів соціалістичного минулого, де державне соціальне страхування в СРСР будувалась не за принципом страхування ризику, а було покликане здійснювати нормальне забезпечення осіб, які внаслідок певних об'єктивних обставин не мають можливості працювати і через це – отримувати за працю [11, с. 13].

Для ринкової економіки, а, отже, і для соціального страхування, принцип особистої відповідальності є визначальним. Кожна людина має самостій-

но приймати рішення, яким чином вона бере участь в економічному житті суспільства і як вона турбується про власну соціальну безпеку і добробут. Соціальна солідарність неможлива без особистої відповідальності. Тому покладення обов'язку щодо сплати єдиного соціального внеску лише на роботодавців та державу суперечить природі соціального страхування.

Висновки. Зміна принципів сплати єдиного соціального внеску поставила на порядок денний питання – як надалі має розвиватися система соціального страхування? Звільнення працюючих від сплати єдиного соціального внеску закладає суттєві ризики у підвалини функціонування системи обов'язкового соціального страхування. Застраховані особи залишаються лише отримувачами соціального забезпечення, що провокуватиме державу і роботодавців на односторонні дії, пов'язані з управлінням системою соціального страхування. Не можна виключати й подальшого скорочення обсягів і розмірів матеріального забезпечення й соціальних послуг, що фінансуються за рахунок коштів соціального страхування. Справедливим і виправданим в нинішніх умовах є покладення на працюючих обов'язку виплачувати єдиний соціальний внесок разом з роботодавцями.

ЛІТЕРАТУРА

1. Вигдорчик Н. А. Социальное страхование в общедоступном изложении / Н. А. Вигдорчик. – М. : Вопр. труда, 1927. – 191 с.
2. Вигдорчик Н. А. Теория и практика социального страхования. Вып. 1. Теоретические основы социального страхования / Н. А. Вигдорчик. – Изд. 2-е. – Петроград : Книга, 1923. – 151 с.
3. Шарпатий В. Г. Соціальне забезпечення в УРСР (20–30 роки ХХ ст.) / В. Г. Шарпатий. – К. : Ніка-Центр, 2006. – 268 с.
4. Про пенсійне забезпечення : Закон України від 05.11.1991 р. №1788-ХІІ // Відом. Верхов. Ради України. – 1992. – №3. – ст. 10.
5. Концепція соціального забезпечення населення України : схвал. Постановою Верхов. Ради України від 21.12.1993 р. №3758-12 // Відом. Верхов. Ради України. – 1994. – №6. – Ст. 131.
6. Про загальнообов'язкове державне пенсійне страхування : Закон України від 09.07.2003 р. №1058-ІV // Відом. Верхов. Ради України. – 2003. – №49-50 – 51. – Ст. 376.
7. Про першочергові заходи щодо запобігання негативним наслідкам фінансової кризи та про внесення змін до деяких законодавчих актів України : Закон України від 31.10.2008 р. №639-VI // Відом. Верхов. Ради України. – 2009. – №14. – Ст. 181.
8. Про збір та облік єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування : Закон України від 08.07.2010 р. №2464-VI // Відом. Верхов. Ради України. – 2011. – №2–3. – Ст. 11.
9. Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо реформування загальнообов'язкового державного соціального страхування та легалізації фонду оплати праці : Закон України від 28.12.2014 р. №77-VIII // Відом. Верхов. Ради України. – 2015. – №11. – Ст. 75.
10. Про внесення змін до Податкового кодексу України та деяких законодавчих актів України щодо забезпечення збалансованості бюджетних надходжень у 2016 році : Закон України від 24.12.2015 р. №909-VIII // Відом. Верхов. Ради України. – 2016. – №5. – Ст. 47.
11. Андреев В. С. Правоотношения по социальному страхованию в СССР / В. С. Андреев. – М. : Изд-во МГУ, 1962. – 65 с.

REFERENCES

1. Vigdorichik N. A. (1927) *Sotsialnoe strahovanie v obschedostupnom izlozhenii [Social insurance in the public narrative]* М.: Vopr. Truda [In Russian]
2. Vigdorichik N. A. (1923) *Teoriya i praktika sotsialnogo strahovaniya. [Theory and practice of social insurance.] Vol. 1. Teoreticheskie osnovyi sotsialnogo strahovaniya – Vol. 1. The theoretical basis of social insurance (2d ed.)*. Petrograd : Kniga, [In Russian]
3. Sharpatyi V. H. (2006) *Sotsialne zabezpechennia v URSR (20–30 roky KhKh st.) [Social security in the USSR (20-30 years of XX century)]* К. : Nika-Tsentr [In Ukrainian]
4. Pro pensiine zabezpechennia : Zakon Ukrainy vid 05.11.1991 № 1788-KhII [On pension provision : the Law of Ukraine dated 05.11.1991, № 1788-XII] *Vidom. Verkhov. Rady Ukrainy – Data of Supreme Council of Ukraine*, 1992, № 3, st. 10. [In Ukrainian]
5. Kontsepsiia sotsialnogo zabezpechennia naselennia Ukrainy: skhvalena Postanovoioiu Verkhov. Rady Ukrainy vid 21.12.1993 № 3758-12 [The concept of social security of the population of Ukraine: decree adopted by the Supreme Rada of Ukraine dated 21.12.1993, No. 3758-12]. *Vidom. Verkhov. Rady Ukrainy – Data of Supreme Council of Ukraine*, 1994, № 6, st. 131. [In Ukrainian]
6. Pro zahalnooboviazkove derzhavne pensiine strakhuvannia : Zakon Ukrainy vid 09.07.2003 № 1058-IV. [On mandatory state pension insurance : Law of Ukraine of 09.07.2003 No. 1058-IV]. *Vidom. Verkhov. Rady Ukrainy – Data of Supreme Council of Ukraine*, 2003. № 49-50 – 51, st. 376. [In Ukrainian]
7. Pro pershocherhovi zakhody shchodo zapobihannia nehatyvnyim naslidkam finansovo kryzy ta pro vnesennia zmin do deiakykh zakonodavchykh aktiv Ukrainy : Zakon Ukrainy vid 31.10.2008 № 639-VI [Immediate measures on preventing negative consequences of financial crisis and on amendments to some legislative acts of Ukraine : Law of Ukraine of 31.10.2008 No. 639-VI] . *Vidom. Verkhov. Rady Ukrainy – Data of Supreme Council of Ukraine*, 2009, № 14, st. 181. [In Ukrainian]
8. Pro zbir ta oblik yedynoho vnesku na zahalnooboviazkove derzhavne sotsialne strakhuvannia : Zakon Ukrainy vid 08.07.2010 № 2464-VI [On collection and accounting of single contribution for obligatory state social insurance : Law of Ukraine of 08.07.2010 № 2464-VI] *Vidom. Verkhov. Rady Ukrainy – Data of Supreme Council of Ukraine* 2011, № 2-3, st. 11. [In Ukrainian]
9. Pro vnesennia zmin do deiakykh zakonodavchykh aktiv Ukrainy shchodo reformuvannia zahalnooboviazkovoho derzhavnogo sotsialnogo strakhuvannia ta lehalizatsii fondu opłaty pratsi : Zakon Ukrainy vid 28.12.2014 № 77-VIII [On amendments to some legislative acts of Ukraine regarding reformation of compulsory state social insurance and legalization of wage Fund : Law of Ukraine of 28.12.2014, № 77-VIII] *Vidom. Verkhov. Rady Ukrainy – Data of Supreme Council of Ukraine* 2015, № 11, st. 75. [In Ukrainian]
10. Pro vnesennia zmin do Podatkovoho kodeksu Ukrainy ta deiakykh zakonodavchykh aktiv Ukrainy shchodo zabezpechennia zbalansovanosti biudzhethnykh nadkhodzen u 2016 rotsi : Zakon Ukrainy vid 24.12.2015 № 909-VIII [On amendments to the Tax code of Ukraine and certain legislative acts of Ukraine concerning balancing the budget revenue in 2016 : Law of Ukraine from 24.12.2015, No. 909-VIII] *Vidom. Verkhov. Rady Ukrainy – Data of Supreme Council of Ukraine*, 2016. № 5, st. 47. [In Ukrainian]
11. Andreev V. S. (1962) *Pravootnosheniya po sotsialnomu strahovaniyu v SSSR [The relationship of social insurance in the USSR]*. М: Izd-vo MGU [In Ukrainian]

С. А. СИЛЬЧЕНКО

кандидат юридических наук, доцент, доцент кафедры трудового права
Национального юридического университета имени Ярослава Мудрого

К ВОПРОСУ ОБ ИЗМЕНЕНИИ ПАРАДИГМЫ ПРАВОВОГО РЕГУЛИРОВАНИЯ ОБЯЗАТЕЛЬНОГО СОЦИАЛЬНОГО СТРАХОВАНИЯ

В статье исследуются проблемы правового регулирования обязательного социального страхования в современных условиях. Сделан вывод, что реформа механизма уплаты единого социального взноса, связанная с освобождением от его уплаты застрахованных лиц, является шагом назад – к распределительной системе социального обеспечения. Такое положение может привести к негативным последствиям для дальнейшего развития системы социального страхования.

Ключевые слова: социальное страхование, единый социальный взнос, правовое регулирование, личная ответственность.

S. O. SILCHENKO

Candidate of Legal Sciences, Associate Professor of the Department of Labor Law
of Yaroslav Mudryi National Law University

**TO THE PROBLEM OF CHANGE THE PARADIGM
OF THE LEGAL REGULATION COMPULSORY SOCIAL INSURANCE**

Problem setting. Social insurance is an important tool of social protection. The existing model of compulsory social insurance provides that the state and the social insurance funds are obligated and a citizen – authorized subject of social security. In this system a person is entitled to the status of the insured person. A person should also pay insurance premiums for some time. This model of social insurance in Ukraine may significantly change and lost their essence of insurance, due latest changes in the legal regulation of relations concerning payment of the single social contribution.

Target of research. Research of changes of legal regulation of social insurance caused by the reform of the single social contribution in the end of 2015.

Analysis of recent researches and publications. Theoretical studies of various aspects of Social Insurance was implemented by such scientists, as V. S. Andreyev, V. V. Andreyeva, K. S. Batygin, N. B. Bolotina, M. A. Vigdorchyk, V. P. Galaganov, I. A. Gumenyuk, V. N. Dogadov, O. E. Machulska, M. L. Zaharov, R. I. Ivanova, T. K. Mironova, O. V. Moskalenko, T. O. Postovalova, S. M. Prylypko, V. D. Royik, I. M. Sirota, B. I. Stashkiv, N. M. Stahovska, M. Y. Fedorova and others.

Article's main body. Social insurance is the result of the evolution of ideas of civil society and the state, regarding the mechanisms of social protection. At the beginning of 90s of the twentieth century in the Ukraine were laid the foundations of reform of the socialist compulsory insurance system aimed at increasing personal responsibility of every person for their welfare. That ensured by laying on the insured persons the obligation to pay insurance contributions together with the employers. However, with the adoption of the Law of Ukraine dated 24 December 2015 №909-VIII «On Amendments to the Tax Code of Ukraine and some other legislative acts of Ukraine regarding the balance budget revenue in 2016» insured persons were exempt from paying the single social contribution. This step distort the fundamental principles of social insurance – personal responsibility of every able-bodied person for the maintenance and preservation of their welfare, which is provided by participation in financing and managing of the system of social insurance.

Conclusions and prospects for the development. Reform of the mechanism of payment of the single social contribution related to the exemption of insured persons from such payments is a step back to the distribution system of social security. This could have negative consequences for the further development of social insurance.

Key words: social insurance, a single social contribution, legal regulation, personal responsibility.